herpy

LEGUANER

Rose-bellied Lizard

Sceloporus variabilis

Sceloporus variabilis er en lille, ruskællet øgle fra Mexico og Mellemamerika. Hannen har en lyserød bugplet med mørkeblå kant på hver side, hunnen er brunlig og afdæmpet. Arten er dagaktiv, lever af insekter og lægger æg flere gange om året. Den kræver et varmt terrarie med sol, UVB og mange skjul, og den er hurtig og sky.

Familie: Phrynosomatidae

SPECIFIKATIONER

DYRET

Voksenstørrelse	**10-15 cm** total længde inkl. hale
Levetid	**4-5 år**
Aktiv	**Dag**
Levevis	**Jordboende**
Biotop	**Savanne, tørskov og regnskov**
Sværhedsgrad	**Øvet**

PASNING

Min. terrarie	**80 × 40 × 40 cm** L × B × H til 1 voksent dyr
Temperatur, dag	**27-30 °C**
Hotspot	**38-42 °C**
Temperatur, nat	**18-22 °C**
Luftfugtighed	**40-60 %**
Vand	**Vandskål**
UVB	**Nødvendig** Ferguson-zone 3
Kost	**Insekter**
Holdes	**Enkeltvis, parvis eller 1 han med flere hunner**

AVL

Formering	**Æglæggende**
Kuldstørrelse	**2-7 æg**
Kuld pr. år	**3-4**
Inkubation	**55-70 dage** ved 27-30 °C

BESKYTTELSE OG PAPIRER

CITES	**Ikke omfattet**
EU-bilag	**Ikke omfattet**
IUCN	**Ikke truet (LC)**

Arten står hverken på CITES-listerne eller i EU's bilag A-D. Ingen leguaner eller andre arter i gruppen står på den danske liste over dyr, som private ikke må holde (bekendtgørelse nr. 1261 af 17.11.2015), og arten er ikke på EU's liste over invasive arter.

Om arten

Sceloporus variabilis er en lille, kraftigt bygget øgle med spidse, kølede skæl på ryg og hale, så dyret føles ru. Ryggen er brun eller olivenbrun med to rækker mørkebrune pletter og en lys gullig stribe langs hver side af ryggen. Bugen er snavsethvid eller gullig. Hannen har på hver side af bugen en stor lyserød plet med mørkeblå kant og et sort mærke i armhulen. Hunnen mangler de farvede bugpletter og er mere afdæmpet. Artsnavnet henviser til den store forskel i farve mellem kønnene.

Arten hører til de mindste i slægten. Hannerne bliver op til omkring 15 cm lange med hale, hunnerne er lidt mindre. Kroppen måler fra snude til kloak omkring 5-7 cm. Dyr fra forskellige egne ser ikke ens ud: størrelse, farve og ynglerytme varierer mellem bestandene.

Taksonomien er ikke helt afklaret. Den nordlige form *S. v. marmoratus* og den sydlige *S. v. olloporus* regnes traditionelt som underarter. Genetiske undersøgelser viser, at de er selvstændige arter, men de føres stadig ofte under *Sceloporus variabilis*. Dyr i handlen kan derfor høre til en af disse former.

Sceloporus variabilis er et dyr at kigge på, ikke at håndtere. Den er hurtig og sky og flygter ind i det nærmeste skjul. Arten er sjælden i terrarier.

Udbredelse og levested

Sceloporus variabilis lever i Mexico fra det sydlige Tamaulipas langs Atlanterhavskysten til det centrale Veracruz og ind i landet til det østlige Querétaro, Hidalgo og Puebla. Videre mod syd findes den gennem det østlige Oaxaca og Chiapas og i Mellemamerika gennem Guatemala, El Salvador, Honduras og Nicaragua til det nordvestlige Costa Rica. Arten findes fra havets niveau til omkring 2.500 m. Typelokaliteten er afgrænset til Veracruz.

Den nordlige form, *S. v. marmoratus*, når fra det nordøstlige Mexico ind i det sydlige Texas. Den regnes ofte for en selvstændig art og er ikke med på kortet.

> **Oprindelig udbredelse:** Mexico, Guatemala, El Salvador, Honduras, Nicaragua og Costa Rica.

LEVESTED

Sceloporus variabilis lever i mange slags landskaber: sandstrande, græsland, krat, tør skov, stedsegrøn tropisk skov i lavlandet og tågeskov i bjergene. Den findes på jorden, på sten, stammer og hegnspæle, hvor der er sol og skjul. Den er dagaktiv og aktiv året rundt i de varme egne, og dyrene lever af leddyr som insekter og edderkopper.

Klimaet varierer meget med højden: fra varmt og fugtigt kystland med omkring 1.500 mm regn om året til køligere og tørre bjergegne med en middeltemperatur omkring 15 °C. Hunnerne lægger æg, og i flere bestande foregår ynglen næsten hele året.

Pasning

TERRARIET

Der findes kun lidt viden om pasningen af *Sceloporus variabilis*. Tallene for terrarie, temperatur, luftfugtighed, inkubation og levealder er lånt fra *Sceloporus undulatus*, der har samme størrelse og levevis og er langt bedre kendt i fangenskab.

Et voksent dyr skal have et terrarie på mindst 80 × 40 × 40 cm (længde × bredde × højde). Et par eller en han med to hunner skal have mindst 100 × 50 × 50 cm. Større er bedre, for arten er hurtig og bruger hele gulvarealet, og to hanner må aldrig bo sammen. Låget skal være tætsluttende og af net eller gitter, for slægten springer godt og er hurtigt ude.

Bunden er en blanding af sand og jord i 5-10 cm dybde, så dyret kan grave lidt, og hunnen kan lægge æg. Læg flade sten, kork og skrå grene i forskellige højder til solpladser og skjul. Stenene skal stå stabilt direkte på bunden. Lav skjul i både den varme og den kolde ende.

Terrariet skal stå et roligt sted, for dyret er sky. Fjern afføring jævnligt, og skift bunden, når den er snavset.

Læs mere: Luftfugtighed, forstøvning og ventilation Læs mere: Inkubation af æg

TEMPERATUR

Om dagen skal baggrundstemperaturen være 27-30 °C. Direkte under en varmelampe skal der være en solplads på 38-42 °C, målt på overfladen med et infrarødt termometer. Resten af terrariet skal være køligere, så øglen kan vælge, hvor den vil ligge. Brug en termostat til lampen og to termometre, ét i den varme og ét i den kolde ende.

Om natten slukkes lampen, og temperaturen kan falde til 18-22 °C. Der behøves ingen ekstra varme, når rummet holder mindst 18 °C. Er det for koldt, bliver dyret sløvt og æder dårligt. Er hele terrariet for varmt, graver det sig ned og trives ikke. Arten kommer fra varme egne og har ikke brug for vinterhvile.

Læs mere: Varme og temperatur Læs mere: Vinterhvile og årstider

LUFTFUGTIGHED OG VAND

Luftfugtigheden skal være moderat, omkring 40-60 %. Arten lever både i tørre og fugtige egne, men altid på solbeskinnede pletter, og terrariet må ikke være vedvarende dampende. Bunden må heller ikke være støvtør. Forstøv let en gang om dagen på en væg og på sten, så der dannes dråber, som øglen kan slikke, og lad det tørre op i løbet af dagen.

Stil desuden en lav, stabil skål med frisk vand, som skiftes dagligt. Sørg for god ventilation, så luften ikke står stille. Bunden må ikke være våd.

LYS OG UVB

Sceloporus variabilis er dagaktiv og soler sig i fuld sol, så den skal have kraftigt lys og UVB hele året. Brug et UVB-rør til solelskende arter (Ferguson-zone 3) eller en kombineret UVB-metaldamplampe over solpladsen. Solpladsen skal ligge 20-30 cm fra UVB-kilden, og lyskilden skiftes efter producentens anvisning. UVB går ikke gennem glas eller plastik.

Hav lyset tændt omkring 12 timer om dagen, styret af et tænd-sluk-ur, og slukket helt om natten. Der skal altid være et køligere og mere skyggefuldt sted.

Læs mere: Lys og UVB

FODER

Sceloporus variabilis æder insekter. Giv en varieret kost af levende insekter som små fårekyllinger, små kakerlakker, græshopper, silkeorme og melorme. Giv mindst tre-fire slags, og lad ikke melorme udgøre hovedparten. Foderdyrene må ikke være bredere end afstanden mellem øglens øjne. Fodr dem godt i et par dage, før de gives.

Voksne dyr fodres hver anden dag med så meget, som de æder i løbet af nogle minutter. Ungdyr fodres hver dag. Giv ikke mere, end dyret spiser, for arten bliver let for fed i terrariet.

Pudr foderet med kalk med D3 hver 10.-14. dag til voksne og en gang om ugen til ungdyr og hunner i æglægningssæsonen. Ved de øvrige fodringer bruges rent kalk uden D3.

Læs mere: Foderdyr: hold og avl Læs mere: Kalk, vitaminer og tilskud

ADFÆRD OG HÅNDTERING

Sceloporus variabilis er hurtig, vagtsom og territorial. Hannerne viser sig frem med armbøjninger og hovednik og forsvarer deres plads mod andre hanner. Arten bliver ikke tam og egner sig ikke til håndtering. Den kan smide halen, hvis den gribes, så tag aldrig fat i halen. Kortvarig håndtering til sundhedstjek og flytning er i orden.

Et enkelt dyr, et par eller en han med to hunner kan holdes sammen i et stort terrarie med mange synsbarrierer. To hanner holdes aldrig sammen, og hunner kan også skændes. Jager dyrene hinanden, eller gemmer et dyr sig hele tiden, skal de skilles ad. Åbn låget forsigtigt, for øglerne springer godt. Nye dyr skal have ro de første uger.

Avl

KØNSMODENHED OG KØNSBESTEMMELSE

Kønnene kan ses på farven: hannen har lyserøde bugpletter med mørkeblå kant og et sort mærke i armhulen, hunnen mangler dem. Hannen er også større og har en tykkere halerod. Dyrene er kønsmodne ved en kropslængde fra snude til kloak på omkring 4-6 cm, afhængigt af bestanden. Alder ved kønsmodenhed er ikke dokumenteret.

PARRING

I de varme egne yngler arten næsten hele året. I terrariet giver en tydelig årstidsrytme med lange dage om sommeren og kortere om vinteren de bedste resultater. Hannen sættes ind til hunnen, eller de bor sammen i et stort terrarie. Han viser sig frem med armbøjninger og forfølger hende. Efter parringen har kønnene intet med hinanden at gøre. Giv hunnen ekstra insekter og kalk i hele sæsonen, og fjern hannen, hvis han forfølger hende uafbrudt.

ÆGLÆGNING OG KULD

Hunnen lægger 2-7 æg pr. kuld, i gennemsnit 3-4, og hun kan lægge 3-4 kuld i løbet af et år. Stil en æglæggekasse med fugtig sand-jordblanding, mindst 10 cm dyb, i terrariet, og hold substratet jævnt fugtigt, men ikke vådt. En hun uden et egnet sted kan holde æggene tilbage. Graver hun uden at lægge, eller går hun tydeligt med æg i flere uger, skal hun til dyrlæge.

INKUBATION

Æggene tages forsigtigt op og lægges i fugtig vermiculit i en æggebakke ved 27-30 °C. Vend ikke æggene, og hold vermiculitten fugtig, men ikke våd. Æggene klækker efter omkring 55-70 dage.

OPDRÆT AF UNGER

Ungerne er små og klarer sig selv fra klækningen. Sæt dem hver for sig eller i små grupper af samme størrelse i et mindre terrarie med samme temperatur, UVB og indretning som de voksne. Giv dagligt små insekter som springhaler, bananfluer og nyklækkede fårekyllinger, pudret med kalk og D3 hver uge. Forstøv dagligt, og skil dyrene ad, hvis der er kampe.

Sundhed og typiske fejl

Nye dyr af *Sceloporus variabilis* skal i karantæne i mindst tre måneder og have afføringen undersøgt for parasitter. Typiske problemer er:

- Kalkmangel og knogleskørhed (metabolisk knoglesygdom) ved for lidt UVB og kalk. Det giver bløde kæber, krumme ben og rystelser.
- Mider og indvoldsorme, især hos dyr fra naturen.
- Underudvikling og afmagring ved for lav temperatur eller ensidig kost.
- Udtørring og hudskifteproblemer ved for lidt drikkevand.
- Forbrændinger fra varmelamper, der sidder for lavt eller mangler gitter.
- Stress og afvisning af føde hos nyfangne dyr. Ro og mange skjul hjælper.
- Tab af halen, hvis dyret holdes i halen.

Et sundt dyr er hurtigt, har klare øjne, fyldig hale og ingen mider i skælfolderne. Arten bliver 4-5 år i fangenskab. Et dyr, der taber sig, ikke æder eller trækker vejret med åben mund, skal til en dyrlæge med erfaring i krybdyr.

Læs mere: Karantæne og hygiejne Læs mere: Typiske sygdomme og tegn på sygdom

Spørg altid dine kloge bekendte

Vejledningen er et godt sted at begynde, men den kan ikke erstatte erfaring. Dyr er forskellige, og meget af det vigtigste lærer man af dem, der har holdt arten i årevis. Tal med en avler, en erfaren holder eller en dyrlæge med forstand på krybdyr og padder, før du anskaffer dyret - og igen, hvis noget ser forkert ud.